

AZKUE AITASEMEAK AURREZ AUR BARRIRO:

Parnasorako Bidea eta Poesía Bascongada

Amar urte da Azkue aitasemeen inguruan artikulu bat idatzi nebala KARMEL aldizkariaren orrietan. Gure artean indar artzen joiazan alan-olango eritxi batzuk salatzen nituen. Euren buruak aztertzaile artez eta zeatzat eukezananen uste-muste batzuk itxurazko oiñarririk ez eukela naikoa argi itxi nebalakoan nago.

Azkue semeari, bere aitaren goiti berako aldaketak egin eutsezalata, egin eutsoen kritikak ez eukan, euki be, oiñarri sendorik, ez urrik emon be. Kritikalariak oker ebiltzan; iturri geiago aratu eta aztertu bearra euken, itsu-itsuan iñoren pekatuak astintzen asi baiño len; aukeran eukezan iturrietara joaten be ez eben jakin; pekatu larriegia kritika-lanean sartu gura dauanarentzat, eta larriagoa, norbaiten aurka arrika badator.

Bide oker ori artzea 1959tik dator. Urte orretan agertu zan, Nikolas Alzola zanak aurkezturik. Azkue aitaren Dies /rae, euskeraz, Bizkaiko Aldundiaren Bibliotekan kopiatuta edo: 1861n euskeratzaileak berak Bonaparte Printzeari bialdutako kopia ei zan, printze adiskideari egiñiko karta bategaz batera.

Beingoan asi ziran irakurle zur batzuk zaio txarrak egiten: Dies /rae au ez dator bat semeak Parnasorako Bidea-n argitaratu ebanarekin: Nondik dau, ba, ezbardintasuna? Argi dago; semeak aitaren bertsoak orraztu egin ditu, euskera obe eta garbiagoan argitaratzearen, antza. Salakuntza onek gero ta indar andiagoa artuko dau laster. Bermeoko eta Zarautzen olerkari orren bertso-mordo ederra dauke, egillearen eskuz idatzita. Bermeon ondo gordeta dauke frantziskotarren fraidetxean Aita Uriarte Arrigorriatarrak idatziriko Poesía Bascongada manuskritoa, joan dan gizaldiko olerkari bizkaitarraren bertso-bilduma, Eusebio Mariarenak barruan dirala. Aita Villasante argiak gain-begiratu bat egin deutse Parnasorako Bideakoai eta manuskritokoai eta naikoa izan dau bere eritxi garbia emoteko: semeak argitaratuak eta aitarenak ez dira bapere bardiñak, askotan; semeak argitaratzerakoan, zearo aldatu eta ikutu gogorak egiñik emon ditu argitara.

Esan bearrik ete dago geroko ikerlariak Ebanjelioa lez artu dabela Aita Villasanteren epaia? Ala Itziar Lakak bere artikulu bat edo bestean, eta bardin Jon Kortazarrek Uriarteren Poesía Bascongada argitaratzean.

Gure aldizkari onetan auzi au obeto ikusteko orain amar urte egin

genduan alegintxoa alperrekoa izan da. Egia da gure artean, garean gitxiontzat, aldizkari eta paperik larregi agertzen dala, eta guztiok ezin geintekoz eldu guztiak irakurri eta guztietan idazten dan guztiaren barri jakitera; baiña alan-olango kritikazko arri bat jaurtiten danean, batez. be norbaitzuen aurka bada, bide luzea egiten dau. Guzur argia eta' uste ustela bada be, eztakit zergaitik eutsi egiten jako, ezta atzera egiten.

Onetan Azkue andia zorigaiztokoena dala esango neuke. Len, Barrutiaren ertilana zala ta etzala, jaso jakon. Pekatutzat salatu nai eutsoen Azkueri Barrutiaren Gaboneko Ikuskizuna argitaratzean izan eban jokaerarik argi ta garbiena: Barrutiaren testoa erderakada eta erderazko bertso ta guzti ezer aldatu barik argitaratzea. Azkue zanaren orduko kritikalaria edo zaunkalaria arek oartxo baten bere erabagia azaltzeko ipiñi zituen iru lerrotxo irakurten eta ulertzen be ez ekiala emoten eben. Bear bada, oindiño be lengo lepotik dauke burua. Eneuke ezetik esango. Oraingoan, bere aitaren bertsoak goiti bera aldatu zituela-ta, ortik datorkio arri jaurtitzailleen eraso. Nok idatzi ete dau Mitxelenaren izenean argitara dan Iztegi Orokorra-k aurrean daroan Bibliographia? An dago lerro bitan esanda Lakak eta kortazarrek euren egin daben epaiaren guzur guztia: Azkue semeak aitaren olerkiak oso aldaturik atera zituela eta orain Poesia Bascongada'n daukagula Azkue aitaren benetako olerki-lana. Ori ara eroan dauanak ez deutso mesede andirik egin Iztegi orri, eta bape bidebako iraiña Azkue semeari. Sorbalda sendoduna zan Azkue baiña, eztot uste irain ori, arri ori, miñik bapere artu barik jasoko ebanik.

Irakurlea: Puri Zugasti - Andereiñoa (Ibarrangelu)